

MLADOSTNI SPOMINI NA LJUBLJANSKI GRAD

J. KOŠIČEK

Pred mnogimi leti je bil grajski hrib ali, kot se je vseobče kratko imenoval »Grad«, vse bolj divje zaraščen in v primeri s sedanjim stanjem le malo negovan. Morebiti se je našim mladim očem zdel še vse bolj divji, kot je v resnici bil. Ker pa mlad človek gleda na svet okrog sebe s svojimi očmi, nas je takrat na »Gradu« obdajala sama mladostna prešernost in razigranost. Visoka trava, ki se je bohotala vsenaokoli, se nam je zdela nepregledna prerija in Regalijev gaj — pragozd. Nikjer ni bilo nikogar, ki bi ti prepovedal, povaljati se po mili volji v visoki travi, in vse je bilo tvoje! Koliko možnosti za razigrano, junaško in mlado srce!

Čim je le malo čas dopuščal, predvsem če ni bilo šole, so se zbirali študentje gimnazije in realke na utrdbah ali, kot so jih splošno imenovali, na »šancah«. Često so prihajali tja kar v celih trumah. Zlasti se je to dogajalo ob velikih počitnicah. Vsi tisti, ki niso imeli sreče, da bi mogli kam na deželo — in teh je bilo takrat obilo, predvsem pristne ljubljanske srajce — so jo največkrat ubrali na »šance«. Realci, ki so nosili epiteton »real-fuxi«, so tvorili en tabor, gimnazijci, ki so nosili epiteton »latajn-pacarji«, pa so tvorili drug tabor. Vsak tabor je izvolil tudi svojega poglavarja, na kar se je uprizorila priljubljena igra »Ravbarji in žandarji«. »Ravbarji« so jo mahnil kar naravnost v Regalijev gaj (takrat še ni imel napisne table), ki je bil tedaj zelo gosto zaraščen z malinovim in drugim grmovjem. Njihovo področje se je raztezalo tja na Orlovo. V vrhovih dreves so si spletli kar cela opazovalna gnezda, nevidna za vsakogar, ki ni bil o

stvari opuščen. Iz teh gnezd so dajali znake tovarišem, skritim in obirajočim maline spodaj v goščavi, če so »žandarji« že kje v bližini. Glavni stan »žandarjev« pa je bil običajno kar na vrhu »šanc«. Od tu so pošiljali patrolje v Regalijev gaj in mnogokrat se je zgodilo, da je neka nevidna roka premalo pazljivi patrolji izpodnesla nogo in mladega možakarja potegnila v goščavo. Tam je bil sprva malo povaljan po robidah, nato pa se je pridružil »ravbarjem« in složno z njimi obiral maline. Kaj pogosto so »ravbarji« uprizorili juriš na glavni stan »žandarjev« na »šancah«. Napadli so jih od treh strani in hočeš nočeš so se ti spoprijeli z njimi. Za hrbtom so bili kriti po strmo padajočem zidovju rušečih se utrd. Napadu je sledila rokooborba, ki se je seveda vedno nedolžno končala. Najhujše, kar se je pripetilo, je bilo to, da je ta ali oni odnesel modro buško.

Nekega dne pa se je le pripetil dogodek, ki ga svoj živ dan ne bom pozabil. Tovariš sošolec je, bodreč svoje sobojevnike, stopil na najvišji del utrd, kjer je tedaj stala lesena triangulacijska piramida. Hrbtoma nazaj je prestopil še par korakov in zdajci ga je zmanjkalo. Omahnil je preko zidine in strmoglavil v globino. Srce nam je zatolklo in zastal nam je dih. Imeli smo zavest, da je po njem. Bliskovito smo se zavedli, a nihče je ni pocedil domov. Kot en mož smo jo ubrali poševno preko hriba pod utrdbe, da pomoremo, če bi se sploh še pomoči dalo. Prihitevšim pod zidovje se nam je nudil pogled, ki je hipoma vsem odvalil strašni kamen tesnobe in kesanja od srca. »Ponesrečenca« je varoval sam angelj varuh. Pravkar se je pobiral in ravnal svojo obleko ter gladil tisti del telesa. Padel je bil tako srečno na zadnjo plat v travo, da se mu razen modre podpludbe ni ničesar zgodilo. Hvala bogu, da je bila ta modra lisa na takem mestu, da je celo ta

KREDITNI ZAVOD ZA TRGOVINO IN INDUSTRIJO

LJUBLJANA, PREŠERNOVA ULICA 30 (v lastnem posloplju)

Podružnica: Beograd, Uzun Mirkova 10

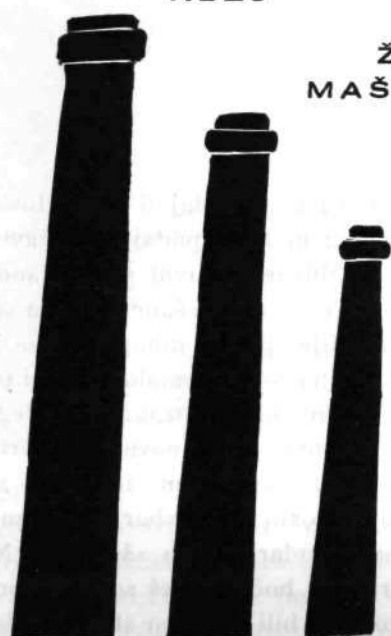
Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd.

Telefon: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84 Naslov za brzojavke: Kredit Ljubljana

IZDELKI:
KLEJ

ŽELATINA
MAŠČOBE

UMETNA GNOJILA
KRMILA

Akcijska družba za kemično industrijo Ljubljana (Tovarna za klej)

Trgovcu in obetniku zadosten kredit!

**Tema dvema je danes kredit
potreben bolj kakor kdaj prej**

S sklepom občinskega sveta ljubljanskega z dne 17. novem. leta 1908. ustanovljeni zavod ima namen podpirati z dovoljevanjem kreditov potrebne in kredita vredne osebe in tvrdke, zlasti pa fiste, ki se pečajo s trgovino in obrtjo

Varnostni zaklad je znašal dne 31. decembra 1939. din 1,492.788*78
Rezervni zaklad din 1,188.698*03

***Kreditna društva
Mestne hranilnice ljubljanske
v Ljubljani***

ostala prikrita. Strahu je bilo obilo na obeh straneh in to vrsto iger smo potem opustili. Vsi pa smo nedomenjeno vztrajno molčali o »nesreči« in ta molk sem menda danes jaz prvi prelomil.

Druga naša zabava, ki smo si jo privoščili ob vetrovnih popoldnevih, je obstajala v spuščanju zmajev ali »lintvernov«. V njihovi gradnji si moral biti pravi strokovnjak, da se ti je obdržal tudi po več ur v zraku. Najboljše tehnične nasvete so nam dajali fantje iz Zabjaka. Bili so resnični izvedenci v tej panogi »športa«. Vedeli so prav vse: kakšen papir ali platno je najprikkladnejše, kakšen mora biti les za ogrodje, kako dolg mora biti rep itd. Pregledovali so naše »lintverne« in delali strokovne opazke. Včasih je tudi kdo kakšnega »pofulil«. Pridobili smo si toliko vaje v spuščanju, da smo imeli »lintverna« nešteto krat tudi po več ur v zraku. Bilo jih je marsikdaj v višini po trideset in več. Najlepšega zmaja iz močnega platna in večjega kot odrasel človek je imel Sirnik, sedaj ugleden višji uradnik v pokoju v Ljubljani. Gotovo se bo, čitajoč te skromne vrste, spominjal tistih dni — in naj mi ne šteje v zlo, če se ga tudi jaz tu spominjam. Po več fantov je bilo potrebno, da so spravili njegovega zmaja v zrak. Tam je kraljeval ure in ure več sto metrov visoko. Za nas vse nepopisen užitek. Tudi jaz sem si zgradil po strokovnjaškem nasvetu Poljančevega Albina iz Zabjaka takega zmaja. Bil je lep in pisan,

VOJNI RIZIKO

v zvezi z življenjskim zavarovanjem sprejema pod zelo ugodnimi pogoji

SLAVIJA

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA BANKA

V LJUBLJANI

v novem posloplju

Gajeva ulica št. 2

TELEFONSKE ŠTEVILKE: 21-75, 21-76, 21-77

kar se da. Pritrgal sem si »dvojačo« pri štrukljih, ki jih nisem kupil pri šolskem slugi Vakseljnu za malico, in kupil sem pri Umeku¹ na Starem trgu kakih sto metrov tankega »šmica«.² Privezal sem svojega »linitverna« in hajd z Albinom na Grad. Kmalu sva ga imela v zraku. Vlekel je zelo močan severozapadnik. Zmaj je ponosno plul sto metrov visoko in vrvica se je napenjala, da sem jo jedva obdržal v rokah. Zdajci pa se mi vrvica izmuzne in jaz vznak na hrbet. Ko se poberem, vidim tudi Albina, kako žalostno gleda za ubežnikom. Videla sta, kako je zmaj nekaj časa otepal po zraku sem in tja, naposled pa je strmoglavil ali kot smo dejali mi, napravil »perkof« baš na dvorišče stare domobranske vojašnice. Hudo mi je bilo zanj, ki sem vložil vanj toliko truda in »kapitala«, zato jo ubereva z Albinom čez drn in strn naravnost proti vojašnici. V nekaj minutah sva bila tam. Pri vratih sva začela moledovati dežurnega korporala, ki je bil na žalost Nemec, midva pa sva nemščino le slabo lomila, da naju pusti notri. Izprašal naju je, nato pa javil nenavadno zadevo službujočemu praporščaku, ki je prišel pogledat, kaj imamo, nekako takole: »Herr Fähnrich, melde g'horsamst, Drache vom Schloßberg im Kasernenhof«. Praporščak, slučajno mlad Slovenec, nas je sprva debelo gledal; ko pa je iz najinih pojasnil izvedel, za kaj gre, se je začel na ves glas krohotati ter nama seveda takoj dovolil, da poiščeva izgubljenega zmaja. Tudi korporal nama je pomagal iskati ga. Našli smo ga po daljšem času, zapletenega med vejevje divjega kostanja na dvorišču vojašnice. S precejšnjim trudom sva ga izmotala z Albinom, se zahvalila praporščaku za prijaznost, nato pa jo urnih krač odkurila z zma-

jem proti domu. Služil mi je še dolgo v zabavo, le nekaj lukenj je bilo treba zalepiti.

V bližino samega grajskega poslopja smo le poredkoma hodili. Nekaj neprijetnega je takrat ležalo nad sivo zgradbo. Notri so se namreč tiste čase pokorili kaznjenci — sami težji »kalibri«. Pri vhodu je stala straža. Spominjam se pa, da sem včasih le premagal neprijeten občutek in se prismukal vsaj do vodnjaka, kamor so hodili kaznjenci v spremstvu paznika po vodo. To črpanje vode mi je bilo nad vse zanimivo. Vodnjak je bil v štirioglatem vlažnem posloplju v bližini sedanje grajske planote in stoji tam še danes.

Naročite
»SLOVENEK«

Zakaj? Ker
je najboljši
slovenski
dnevnik
in ker ste
zavarovani
za 10.000-
dln za pri-
mer smrtne
nezgode *

Oglašajte v »Slovenku«!

Zakaj? Ker je največji in najbolj razširjen sloven. dnevnik ter imajo zato oglašilni v njem najzanesljivejši uspehi

Naš najcenejši popoldnevnik

»SLOVENSKI DOM«

(na mesec stane le 12 din) je dober informativni dnevnik, ki ga priporočamo vsakomur, zlasti vsem fisim, ki ne zmorejo naročnine za »Slovenca«

Časopise naročate lahko pri vseh naših podružnicah v Ljubljani, Mariboru, Celju, Ptuj, Kranju, Novem mestu in na Jesenicah in pa pri glavni upravi v Ljubljani, JUGOSLOVANSKA TISKARNA

¹ Umek je imel na Starem trgu trgovino z vrvarskimi izdelki. Bil je majhne postave, a zelo debel in pravi original. Vedno je stal med ozkimi vrati svoje prodajalne ter zapiral s svojo debelo postavo vsak vhod vanjo. Ogledal si je najprej kupca od zunaj, preden se mu je umaknil in ga spustil v trgovino. Nad vrati je imel ščit z napisom: Poglej! Tukaj se izdelujejo najboljši gajželjniki!

² »Šmic« je bila tanka, a močno pletena vrvica.

Kaj vse dobite pri nas?

Pletenine	Samoveznice	Predpasnike
Trikotažo	Steklo	Telovadne hlače
Moško perilo	Porcelan	Telovadne majice
Damsko perilo	Kuhinjsko posodo	Otroške igračke
Rokavice	Potne kovčke	Čevlje vseh vrst
Nogavice	Damske torbice	Potrebščine:
		turistovske
		toaletne
		za šivilje

ANT. KRISPER

Ljubljana, Mestni trg 26, Stritarjeva 1, 3

Vendar menim, da ni več v rabi, odkar je na Grad napeljan vodovod. Vodo so črpali z vretenom, na katerem je bilo ob strani pritrjeno velikansko leseno kolo z votlim obodom. Ta obod je bil na znotranji strani obit z deskami v obliki nekakih stopnic ter je imel ob strani odprtino, v katero je moral zlesti kaznjenc. Slednji je hodil potem v notranjščini kolesa po omenjenih »stopnjicah« ter na ta način navijal na vreteno verigo, ki je nosila vedro. Tak način črpanja vode je bil gotovo zelo zamuden, a zdi se mi, da so imeli pazniki in kaznjenci dovolj časa na razpolago. Za mene kot mladega gledalca pa je bil celoten postopek od sile zanimiv.

Lekarna »Pri angelu«

DR. G. PICCOLI

LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA ŠT. 6

Naročila točno po povzetju nasproti nebotičniku TELEFON ŠT. 2835

Najmoderneje urejena lekarna. Velika zaloga tuzemskih in inozemskih specialitet. / Oddajajo se zdravila na recepte za vse bolniške blagajne. / Izdeluje malinovec najboljše kakovosti (na malo in na veliko). Vedno v zalogi: najfinejše sveže norveško ribje olje.

Najbolj pa je oživel »Grad« vsako leto na kresni večer. Na utrdbah se je z nastalim mrakom pojavilo tudi do tisoč ljudi. Staro in mlado je posedalo po obronkih ali šetalu v skupinah po planoti. Otroci so zažigali bengalične vžigalice zelene in rdeče barve, večji fantje pa so kaj radi prižigali »žabice«, ki so pokajoč skakale po travi. Glavna atrakcija je bil velik kres, ki se je kuril sredi »šanc«. Kratko za tem ko so zagoreli kresovi po ljubljanski okolici, je zagorel tudi kres na »šancah«. Da je bil mogočnejši, so razni ljudje prispevali gorivo. Nekega leta je nekdo privlekel celo staro posteljo ter jo treščil na grmado. Dejal je, da je itak že stara in bo kres večji. V resnici je bila postelja že stara, a hkrati tudi vsa živa nekih živalic, ki prav rade pikajo.

V pozni jeseni, ko je listje rumenelo, smo imeli zopet novo dejavnost na Orlovem. Ves jugovzhodni obrok je bil namreč poraščen z domačim kostanjem. To ti je bil užitek, nabirati lastnoročno kostanj. Nekateri so ga nabrali kar majhne vreče ter si ga potem doma kuhali. Čeprav vsak drugi kos piškav, je bil vendar slajši kot vsak maroni, saj je bil lastnoročno nabran. Kadar koli se danes izprehajam po lepo iztrebljenih potih Orlovega, opažam, da nekaj teh kostanjev še danes stoji tam kot neme priče naše mladostne razigranosti.

Le mojih nekdanjih tovarišev ni več...

**STROJNO
PODJETJE**

R. WILLMANN

**LJUBLJANA
SLOMŠKOVA
ULICA ŠT. 3**

Beneški jarmniki, cirkularke, nihalne žage najnovejše konstrukcije, brusilni stroji. Železni deli k pogonu mlinških kamnov, zatvornice. / Transmisijski deli, kakor: osovine, ležišča, spojke, jermenice vseh vrst in velikosti. Rebraste cevi iz kovanega železa z ugodnim grelnim učinkom. / Elektrotovorna in jamska dvigala, vitli in dvigalne ter transportne naprave. Projektiranje in oprema žag in mlinov ter drugih industrijskih naprav. Vsakovrstna popravila strojev. Ponudbe brezplačno a na željo strokovnjaški obisk.

TELEFON 20-55